

Сергій ОНІЩЕНКО,

учень групи Л-9А Наукового ліцею

“Політ” при Обласному коледжі

“Кременчуцька гуманітарно-технологічна

академія імені А. С. Макаренка”

Полтавської обласної ради

м. Кременчук, Україна

Науковий керівник: Олена КАРАГАНОВА,

викладач-методист суспільних та економічних дисциплін

Обласного коледжу

„Кременчуцька гуманітарно-технологічна

академія імені А. С. Макаренка”

Полтавської обласної ради

м. Кременчук, Україна

ЗБЕРЕЖЕННЯ ТРАДИЦІЙНИХ ЦІННОСТЕЙ ЯПОНСЬКОЇ ЦИВІЛІЗАЦІЇ ВІД ЕПОХИ МЕЙДЗІ (МУЦУХІТО) ДО ЕПОХИ СЬОВА (ХІРОХІТО)

Роботу присвячено вивченню модернізаційних реформ у Японії, починаючи з другої половини ХІХ ст. і до другої половини ХХ ст., які призвели до глибоких змін у соціально-економічному, політичному та культурному житті країни. У роботі детально описано причини та процес реформування у визначений період часу. З’ясовано, які саме реформи запроваджувались, які наслідки мали і як вони впливали на традиційне японське суспільство. Встановлено, що державна верхівка з одного боку прагнула досягти прогресу, беручи західні запозичення, а з іншого – зберегти дух нації, традиційні цінності та самобутню культуру. Розкрито специфіку формування нової японської нації з урахуванням конфуціанських традицій та шанобливого ставлення до імператора.

„Актуальні питання сучасної педагогіки: творчість, майстерність, професіоналізм”

Актуальність тез пов'язана з викликами сучасності, які ставлять перед нашою державою складні завдання. Повномасштабне вторгнення Російської Федерації у 2022 році зробило як ніколи актуальним питання модернізації українського суспільства у відповідності до сучасної ситуації у світі та формування його здатності зберегти та розвивати українську державу на основі традицій та цінностей українського народу. Однією з країн, яка під тягарем внутрішніх проблем та під зовнішнім тиском змогла модернізуватися, а запозичивши елементи чужої цивілізації, асимілювати їх та не втратити своєї самобутності й традиційних цінностей, стала Японія.

Вже на зламі XVII-XVIII ст. Японія потрапила у пастку максимального рівня суспільно-господарського розвитку, базованого на засадах традиційної структурисхідного типу. І в результаті сповідувала політику жорсткої ізоляції від зовнішнього світу. Саме у цій політиці Токугава вбачали єдиний шлях зберегти державу від загрози колонізації [2]. Однак така політика сприяла консервації стагнаційних процесів в економіці, а в подальшому і до її колапсу. Отже, в умовах самоізоляції в Японії загальмувався технічний прогрес, що спричинило погіршення матеріального становища підданих. Спроби розширити виробництво традиційними методами виявилися неефективними через нестачу природних ресурсів та самоізоляцію. 1852 року газета „Единбург рев'ю” впевнено заявила, що „примусова ізоляція японців є хибною не тільки для них самих, а й для цивілізованого світу”. 1853 року ця політика зіткнулася нарешті з відкритою конфронтацією. Уряд сьогуна, мабуть, бажав би й надалі дотримуватися традиційного ізоляціонізму, але незабаром стало очевидно, що він не має такої можливості. З тривалою ізоляцією Японії покінчили насильницьким шляхом під час інтервенції 1853 року [3]. Тому, вже 1854 року було підписано перший японо-американський договір. Американські кораблі отримали право заходу в деякі порти, де могли брати продовольство, воду, вугілля та інші товари. У цьому ж році було підписано і англо-японський договір приблизно на таких же умовах. Майже одночасно з американцями 21 серпня 1853 р. в Нагасакі прибула російська делегація на чолі з адміралом

Є. В. Путятіним. Остаточо договір між Росією та Японією був підписаний 7 лютого 1855 р. Отже, відбулося підписання низки нерівноправних договорів, які увійшли в історію під назвою „Ансейських” [1, с. 2]. В.А. Рубель говорить про насильницьке відкриття Японії, на яке уряд сьогуната погодився 1854 року (що і довершило його крах) під воєнно-дипломатичним тиском США. За умовами нерівноправних договорів 1854-1858 рр. японський ринок був відкритий для західних товарів, а піддані більшості західних країн здобули статус екстериторіальності. Дослідник наголошує, що через нееквівалентну торгівлю й не вигідний для Японії обмінний золото-срібний курс японська економіка впала в колапс. Відповідальним за кризу був сьогунат.

1867 року Кейкі Йосінобу склав із себе повноваження на користь імператора, а 3 січня 1868 року сьогунат офіційно припинив своє існування. [4], уряд проголосив указ про реставрацію прямого імператорського правління. Престол посів молодий імператор Муцухіто. За традицією він узяв собі нове ім'я – Мейдзі („освічене правління”).

Щоб закріпити принципи нового правління і примирити суспільство, була написана П'ятистатейна присяга, яка стала політичною програмою епохи Мейдзі. Реформи Мейдзі ознаменувалися тим, що сам імператор став символом відродження „давнього” принципу, (сайсей ітті – „єдність ритуалу і управління”) Особа імператора – священна і недоторкана. Запозичена ідея загальнонаціональних свят була побудована на розрахунок виділення Японії як нації з неповторними характеристиками.

Реформи під гаслом „цивілізація та просвітництво” зробили загальнообов'язковою освіту, якій приділялась велика увага ще з часів середньовіччя. А маніфест про виховання закликав дотримуватися „вічних” моральних цінностей, заповіданих предками та притаманних лише Японії.

Другим основним гаслом епохи був заклик створити „багату державу та сильну армію” (фукоку кехей). Реформатори розуміли його як створення розвиненої промисловості та потужної армії, що забезпечить незалежність країни та її гідне становище у світі. Для здійснення гасла „фукоку кехей” було

„Актуальні питання сучасної педагогіки: творчість, майстерність, професіоналізм”

проведено безліч заходів, що стимулювали розвиток японської промисловості, яка відрізнялася від інших суспільно-промисловими відносинами – суспільні відносини переносилися на виробництво. Синтоїзм та буддизм, які були поширені в Японії, передбачають шанобливе ставлення до старших, до керівників, тому промислові відносини, які формувалися, враховували саме ці особливості. У результаті здійснення реформ Мейдзі була сформована японська нація, світові був явлений новий японець, якого характеризують безумовна відданість імператору та батьківщині, жертвовність, відповідальність, порівняно високий рівень освіченості. Відбулася швидка модернізація країни на основі застосування іноземного досвіду з урахуванням національних традицій, було створено потужний промисловий потенціал із необхідними для цього нововведеннями в політичних інститутах, правових нормах тощо.

Після смерті Муцухіто, його син Йосіхіто продовжив реформи в напрямку демократизації японського суспільства. При ньому відбулося посилення політичної ролі виборного органу влади – нижньої палати парламенту, політичних позицій великого бізнесу через підтримку політичних партій. 1925 року було запроваджено загальне виборче право (для чоловіків) та формуються перші легальні робітничі партії. Основним же досягненням цього періоду стало формування складу урядів на основі представлених у парламенті партій. Ми дослідили, що свідченням прояву традиційних цінностей стало прагнення до демократії під час селянських повстань, які охопили країну у XVIII-XIX ст. 1868 року мешканці волості Сімода провінції Етіго заявили, що „кількість сільських посадових осіб повинна визначатися самим народом і що ці посадові особи повинні обиратися на основі загальних виборів”. У той же час повсталі селяни в Хігасі-Камбара вимагали рівного розподілу землі, зміни урядових посадових осіб й обрання нових із народу [5].

Поразка у Другій світовій війні вплинула не тільки на моральний дух японського народу, а й на подальший соціально-економічний та політичний розвиток Японії. Насамперед, внутрішня політика та зовнішньополітичний курс у результаті ухвалення нової конституції та проведення низки реформ значно

V Міжнародна викладацько-студентська науково-практична конференція змінилися. В цей час була закладена довгострокова основа розвитку всіх сфер господарства. Лібералізація цін, стабілізація бюджету з фіксованим валютним курсом, реалізація програми демонополізації та аграрна реформа сприяли не тільки відновленню економіки, а в подальшому її стрімкому зростанню („японське економічне диво”) з подальшим перетворенням в одну з найбільших та найрозвиненіших економік світу.

У добу Сьова завершився процес реформ, розпочатий Муцухіто Безперечно, запорукою таких успіхів стали якості, сформовані попередніми століттями розвитку японської цивілізації, такі як: узгодженість різних соціальних груп, єдність волі та дій мільйонів людей, дисциплінованість та надвіповідальне ставлення до праці.

Таким чином, на досвіді Японії ми переконались, що тільки поєднання традиційних компонентів та передових досягнень людства може забезпечити довготривале включення нації в глобальний світ, збереження її державності та національної ідентичності.

ЛІТЕРАТУРА

1. Джантаев Х. М., Тороп К. Н. Дипломатия Японии в эпоху Мейдзи. Geneva, Switzerland: AIAPS, 2018. 9 с.
2. Рубель В. А. Нова історія Азії та Африки: Постсередньовічний Схід (XVIII – друга половина XIX ст.). К.: Либідь, 2007 – 560 с.
3. Теймс Ричард. Япония, история страны (пер. с англ.). М.: Мидгард 2009.
4. Фредерик Луи. Повседневная жизнь Японии в период Мейдзи (пер. с англ.). М.: Молодая гвардия, 2007 г. – 352 с.
5. Хани Горо. История японского народа (пер. с япон.) М., 1957.